

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р Катя Гинева Кайрякова

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

на

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор”

Професионално направление (шифър 8.3) „Музикално и танцово
изкуство”, докторска програма „Хореография”

Докторант: Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова, докторант към катедра
„Хореография” на Факултет по изкуствата при Югозападен университет
„Неофит Рилски”

**Тема: Европейски състезателни бални танци през XX-XXI век –
методика на усвояване**

Научен ръководител: доц. д-р Златин Костов

Рецензията е изготвена въз основа на представени от докторанта дисертационен труд, автореферат, справка за приносите в дисертационния труд, публикации по темата на дисертационния труд, в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките”.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Кандидатът Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова е представила за рецензиране:

- Дисертационен труд с обем 250 страници със следната структура: въведение (8 страници), изложение в четири глави (общо 204 страници), заключение (3 страници), три приложения (11 страници). Съдържанието на

всяка от *четирите* глави е обособено в параграфи, направени са конкретни изводи след всяка глава. Списъкът на използваните литературни източници (8 страници) се състои от 116 заглавия, от които 45 на кирилица и 59 на латиница и 12 уеб сайта;

- Три публикации по темата на дисертационния труд в академични издания;

- Автореферат.

Професионалният път на автора на предложения за рецензиране дисертационен труд Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова ясно подсказва причината тя да се ориентира към изследваната тема: *„Европейски състезателни бални танци през XX-XXI век – методика на усвояване”*. Важна част от нейната творческа биография е обучението, което тя провежда по европейски състезателни бални танци на студенти от различни специалности в областта на танцовото изкуство, както и обучение на деца на възраст от 5 до 18 години. Натрупаният опит дава възможност да се заяви едно сериозно, мащабно изследване, което намира своето място в научно-теоретичната база на съвременните изследователски тенденции и носи в себе си заложената теоретико-практическа значимост.

Считам, че така формулираната тема на дисертационния труд е актуална за настоящия XXI век като *„...една необходима форма за разширяване на културните хоризонти на българина и неговото по-успешно приобщаване към съвременния културен и обществен живот на Европа”* и носи заложената в себе си теоретико-практическа значимост, чиято верификация е отразена в непосредствената изследователска дейност на автора.

Предложената структура е обмислена и логически последователна: увод, четири основни глави, заключение, приноси и използвана литература.

Уводът насочва към фактологията в развитието на европейските бални танци като социален и състезателен танцов стил. Направени са терминологични уточнения по изследваната проблематика. В него се подчертава актуалността на проблема и значимостта му в анализа на определен аспект „...а именно – развитие на танцови способности и методи на усвояване на европейски състезателни /спортни/ бални танци”. Коректно са посочени обектът – „обучението по европейски състезателни /спортни/ бални танци от ученици, студенти-бъдещи педагози по хореография и социални танцьори”, предметът – „разкриване на закономерностите и спецификата при развитие на танцови способности на ученици, студенти и социални танцьори в обучението по европейски състезателни /спортни/ бални танци, както и търсенето и използването на такива методи, осигуряващи най-оптималните условия за интензифициране на този процес при отчитане на техните интелектуални и танцови потребности, съобразно насочеността на обучението”, целта и задачите на изследването. Целта конкретизира задачите, представени в теоретичен и приложен аспект. Дисертантът успешно прилага похвати и методи както от теоретичната област на хореографията, кинетографията, така и от педагогиката, по-конкретно от дидактиката. Използвани са емпирична група методи (емпирично изследване, проучване на източници на информация, проучване на педагогически опит) и теоретични (анализ на специализирана литература).

В първа глава „Европейски бални и състезателни танци”, е разгледана историческата специфика в утвърждаването на този вид танцов стил както в международен план, така и в България. Направен е ретроспективен анализ на различните форми на практикуване на европейски състезателни /спортни/ бални танци – социална, състезателна, спортна, както и системите за подготовка на танцьори. Авторът успешно

организира анализа, съобразно поставената цел в доказване, че процесът на развитие на танцови способности може да бъде стимулиран, ако се приложат конкретни методи на усвояване. Избраният подход – ситуиране на европейските бални танци в България в широкия контекст на западноевропейското и американското танцовално пространство е сполучлив опит да се приобщи българската хореографска практика към естетическите ценности на наследството на хореографската култура. Цитираните заглавия на значими библиографски източници в процеса на анализа, показват осведоменост и селективна способност за ориентиране в големия обем литература.

Втора глава на дисертационното изследване *„Техника на изпълнение на европейските състезателни бални танци”* съдържа две части, посветени на основополагащи въпроси: *„Основни характеристики на стила”* и *„Описание на танцовите движения и основните фигури в европейските състезателни бални танци”*. Оценявам старанието на автора да представи прецизен анализ на основните характеристики на стила, включващи *„обща положения и характер на основните танцови движения и основни танцови позиции и пози”*, и *„подробно описание на танцовите движения и основните фигури в европейските състезателни бални танци”*. Като съществен приносен момент бих определила разработената описателна система на движенията в английския и виенския валс, бавния фокстрот, куйкстепа и тангото. Разгледаните технико-изпълнителски особености на описаните танци налагат извода *„че те съчетават в себе си голямо разнообразие от движения и сложно изградени позиции и фигури, формират основата, върху която да се постига силата на емоционалната въздейственост.”* Изведени са основополагащи характеристики свързани с хореографската форма на европейските състезателни /спортни/ бални танци и стандартизираната изпълнителска техника на суинговите състезателни бални танци.

Съдържанието на **Трета глава** „*Развитие на танцови способности в състезателните /спортни/ бални танци*” доказва успешно избраната логическа последователност, която допринася за добрата съгласуваност на отделните части във вътрешната структура на дисертационния труд. Особен акцент е поставен върху методиката на преподаване на състезателните /спортни/ бални танци. Богатият педагогически опит и личните наблюдения дават възможност докторантът да направи прецизен и обстоен анализ на сложния и многостранен процес на обучение. Подробно е разгледана учебно-възпитателната и учебно-тренировъчната дейности, съществени при формирането на важни личностни качества. Аргументирана е тезата, че това са танци чието „*изучаване трябва да е подчинено на първо място на общите педагогически принципи на обучение и специфичните за съответния стил системи за танцовото обучение чрез адекватни за стила методики*”. Изведена е водещата роля на учителя-хореограф, който следва да прилага система за обучение теоретично обвързана с постиженията в обучението по този вид танци и основана на принципите на детската психология и възрастова педагогика. Съществен принос в изследването е формулирането на задачите и принципите, методиката на преподаване, които трябва да следва хореограф-педагогът, за да е полезен в обучението и възпитанието на децата. Особен акцент в учебно-тренировъчния процес се поставя на дейности, които формират усет към музиката, като се аргументира сериозния им принос в развиването на хармонични музикално-танцови способности. Докторантът предлага подробна структура на урок по танци, разделен на пет части.

Като особено ценен за разработвания проблем определям анализа на двете системи за подготовка и усъвършенстване в европейските състезателни /спортни/ бални танци. Потърсена е спецификата и особеностите по отношение на традиционните характеристики и стил на изпълнение на състезателните бални танци. Авторът извежда съществени

обобщения и изводи определящи днешното състояние на традиционната танцова практика. Основният акцент в спортно-състезателната система е *„върху състезателния и атлетичния елемент или върху танца и танцуването”*, резултатите се отчитат по точков принцип и това *„предопределя широкия периметър от двигателни умения и знания от различни области на познанието в посока усъвършенстване”*.

В системата на социалното танцуване *„на преден план е поставена естетико-емоционално въздействащата сила на танца като израз на стилизираната двигателна комуникация между партньорите в процеса на пресъздаване образната характеристика”*. Докторантът изразява своята категорична позиция, че най-важният елемент в избора на система за обучение е личната мотивация на участниците, провокирана от различни фактори.

Считам, че въпреки изложените досега разсъждения и оценки, които извеждат някои приноси на доктората, именно **четвърта глава**, озаглавена *„Усвояване на европейските състезателни бални танци като социална, музикална и танцова култура”* е тази, която го прави ценен в изпълнителската и педагогическа практика. В нея докторантът предлага *модел за усвояване на европейските състезателни бални танци за социално танцуване* като резултат от осъществения обзор, анализ и изводи от първите глави. Аргументирани са възможностите за актуализиране на съществуващите теоретико-практически рамки установени в обучението. Изследователският подход на докторанта му позволява да акцентира върху разкриване на социалната същност на европейските състезателни /спортни/ бални танци, създаване на условия за удовлетворяване на естетическите потребности на обучаваните и съобразяване на преподавания материал с възрастовите особености на същите.

Като особено ценни за разработвания проблем определям анализираниите и представени релации между учител и обучаем, след като

поотделно е анализирана взаимовръзката и взаимовлиянието помежду им. Обоснована е необходимостта от оптимизиране на съществуващия модел на подготовка на танцови учители в тези танци, както и по-целенасочена и ефективна организация на образователния процес. Предложеният адаптиран модел създава условия за творчески търсения в образователния процес, без да се пренебрегва ролята на системните знания.

Библиографията доказва отличното познаване от докторанта на специализираната литература. Цветанка Гаврилова-Иванова има три публикации в периода 2016-2018 г. Като избор на тема те са свързани с дисертационния труд и напълно отговарят на изискванията за получаване на Образователна и научна степен „доктор”.

Авторефератът в обем от 24 страници, съдържа в резюмиран вид съдържанието с акцент върху основните моменти и приносите на дисертацията. Така представен авторефератът отговаря на стандартите.

II. ОБОБЩЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ОЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДОКТОРАНТА

Налице са реални научно-приложни и приложни приноси на дисертационното изследване, които са от значение за обогатяване на познавателното поле в развитието на танцовата култура и танцовите способности на българина чрез обучение по европейски бални танци. Изследването осъществява успешно своите цели не само в теоретичната проблематика, но и за постигане на приложни резултати. Напълно приемам изложените шест генерални приноса на труда, които са аналитично представени и достоверно изтъкнати.

Разглежданият дисертационен труд има сериозна научно-практическа стойност. Той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане. Авторът представя стойностен дисертационен текст,

който е постижение в неговата самостоятелна научна и практико-приложна дейност.

Препоръчвам новите идеи да бъдат оформени и публикувани в практическо пособие.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изхождайки от всичко казано по-горе изразявам своята **положителна** оценка за дисертационния труд **Европейски състезателни бални танци през XX-XXI век – методика на усвояване** и предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена на Цветанка Боянова Гаврилова-Иванова образователната и научна степен „доктор” в Професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство”, докторска програма „Хореография”.

08. август 2018 г.

гр. Варна

Изготвил рецензията:

доц. д-р Катя Кайрякова